

KAŽDODENNOSŤ INTERKONFESIJNÝCH VZŤAHOV V OBDOBÍ PANOVANIA MÁRIE TERÉZIE: SVEDECTVO DENNÍKOV AGENTOV

EVA KOWALSKÁ

Panovnícka dynastia Habsburskej monarchie sa oddávna identifikovala s rímsko-katolíckou cirkvou, ktorá v jej očiach jediná zabezpečovala nielen nádej na spásu, ale bola aj symbolom jednoty a pevnosti značne diferencovaného zväzku štátnych celkov. Až v zdanlivo pokojných pomeroch 18. storočia sa jej však podarilo dosiahnuť, že katolícka cirkev sa stala jedným z prostriedkov upevňovania moci štátu a dynastie. Na druhej strane konečne docielila zvrat v konfesionálnom zložení obyvateľstva Uhorska: rekatolizácia cestou misií, školstva, o to viac vďaka možnostiam dôsledného „vymáhania“ a dosahovania štátneho záujmu priniesla ovocie v podobe poklesu počtu nekatolíckeho obyvateľstva až na úroveň síce početnej (asi 20 % obyvateľstva), ale v spoločenskom živote marginalizovanej menšiny. Ani status tejto časti obyvateľstva však nezostal nemenný a v priebehu cca polstoročia sa predsa len podarilo dosiahnuť významný zvrat: do zákonodarstva a čiastočne aj každodenného života sa napokon podarilo zakotviť zásady občianskej tolerancie oboch protestantských denominácií (a o niečo neskôr aj židov).

Tento proces, na prvý pohľad bez sprievodných znakov otvoreného násillia väčších rozmerov, však nebol jednoduchý, bezbolestný ani nepretržitý. Na jeho priebehu a vyústení mali podiel ľudia rôzneho rangu, vierovyznania či spoločenského významu. Je možné všimnúť si aktérov „vysokej politiky“, ale rovnako aj tých, ktorí sa museli vyrovnávať s komplikovanými formami spolužitia a uplatnenia v praktickom živote. Oba prístupy znamenajú inú optiku pri vnímaní skúmaných procesov, využitie iného typu prameňov, iné poznatky ponúkajúce sa pre interpretáciu. V jednom bode však možno vidieť prienik aktivít spojených s účinkovaním oficiálnych reprezentantov skúmanej cirkevnej komunity, s osudmi tých, na ktorých doliehali zvraty na politickej úrovni. Ide o záležitosti, ktorú mali na starosti agenti oboch denominácií, zastupujúci ich záujmy pri dvore, resp. najvyšších dvorských úradoch – Kráľovskej